

Proa

SERGI BELBEL

Acte de fe

SERGI BELBEL

ACTE DE FE

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: setembre del 2024

© Sergi Belbel, 2024

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-19657-80-0

DIPÒSIT LEGAL: B. 13.895-2024

Composició: Grup 62

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.

La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraiem que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb

CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

U

PERES, HADDAD, MARTÍNEZ, OCELLS

La jove Judith Peres somriu. Està asseguda al tron, al fons del petit temple, amb el vel negre alçat. Davant seu, l'Isaac Haddad, tan jove com ella, subjecta el vel per dues puntes amb extremada delicadesa, la mira fixament i li retorna el somriure. Amb un gest net i solemne, separa els dits i el vel cau. La seda s'escampa en una mitja esfera gairebé perfecta que es desfà quan la vora li arriba ben bé fins als peus. Ara, el vel la cobreix tota sencera. El rostre de la Judith queda com darrere d'una boirina. Però la blancor de les dents dins el somriure i la negror suau de les pupil·les no s'esvaeixen. Al contrari. Quan les ondulacions s'aturen, sembla que llavis i ulls demanin travessar el tel per encaixar-se amb els del seu amant. L'Isaac fa estona que ha deixat de reprimir el desig a la mirada i allarga la mà dreta vers ella. La Judith l'aferra amb determinació i baixa del tron, amb solemnitat. Agafats, amb força, com si aquelles dues mans s'haguessin fos per sempre en una de sola, els dos joves s'acosten al centre de la sinagoga, on els espera, per aixoplugar-los, una huppà sostinguda per dos familiars

del nuvi i dos de la núvia. Oncles, segurament, o cosins, tant li fa. El rabí instal·la l'Isaac sota el sostre de roba, al bell mig. Tot seguit, fa un gest a la Judith perquè iniciï el ritual de les set voltes a l'entorn del nuvi. Els pares de l'Isaac i de la Judith, juntament amb d'altres familiars, contenen les llàgrimes mentre contemplen com la jove camina amb pas lent però segur i encercla el seu futur espòs. El mur rodó immaterial que ella basteix amb el moviment del cos els haurà de protegir, a tots dos, del mal i del dolor del món. Els assistents segueixen amb la mirada les voltes suaus i alhora fermes de la Judith. Com si tots plegats volguessin enfortir amb l'esguard aquella construcció invisible i màgica.

Però no. Tots plegats, no.

En David Peres, germà de la núvia, només ell, es manté apartat del ritual, alertat pels crits d'alguns homes que caminen pel carreró, amb una certa agitació, i que travessen els murs i sobretot la porta de l'aljama.

La sinagoga.

La quarta i la més bonica de la ciutat de Sevilla.

No feu cas de les aparences!

La veu robusta i rogallosa d'en Ferrand Martínez, l'ardiaca d'Ècija, ressona pel carreró humit i brut de darrere de la Puerta de la Carne. A l'altra banda, l'home, també brut i humit, amarat de suor enganxosa, hi ha instal·lat un petit pedestal de fusta des d'on atrau, amb la seva arenga i els seus alarits, una munió de veïns, joves i vells cristians, proveïts de torxes, pedres, armes llancívoles i, alguns, d'espases, garrots i llances. Molts hi són des de fa estona, alguns fins i tot des de fa dies, perquè

l'han seguit en la seva marxa des d'Ècija, en un nou intent de destrucció del call jueu, després dels aldarulls que ell mateix hi havia endegat mesos enrere. Aleshores, l'agutzil i els alcaldes majors de la ciutat li havien donat l'esquena i havien reprimit severament la revolta. Fins i tot van gosar detenir cristians fidels i devots de la causa contra l'heretgia. L'ardiaca fervorós no es va deixar acovalidir i en tan sols deu setmanes ja havia tornat a reclutar un nombrós grup de cristians, que ara aplaudien exaltats cada una de les seves proclames.

No feu cas de les aparences!

La multitud crida. Cada cop més enfollida.

No!

En Ferrand Martínez alça els braços i els mou endavant amb els palmells de la mà ben oberts per demanar silenci. Quan es produeix, l'home respira profundament i comença a parlar, en un to més baix, gairebé un murmur, que fa que els seguidors s'apleguin, s'agafin entre ells, s'estrenyin les mans, els braços, les espatlles i continguin l'alè, immòbils, com una bèstia afamada instants abans d'abraonar-se sobre la presa.

Sota l'aspecte angelical d'alguns d'ells, s'hi amaga el diable! La cobdícia, l'avarícia, la luxúria, els pecats més abjectes han fet niu als seus cors corromputs i podrits. Perverteixen el nostre jovent amb ritus diabòlics i conjurs malignes. Han pres possessió dels nostres carrers, de les nostres cases, de la nostra Santa, sagrada terra, per estendre-hi el seu poder. En tots els nostres dominis. Trafiquen amb joies, contractes, usura i diners per sotmetre'ns al seu jou i robar-nos

*les nostres riqueses. Aparenten ser pacífics i assosse-
gats, però amaguen la seva ira i menyspreu envers
nostre amb profanacions constants a la Mare de Déu
i mofes de la crucifixió i de la resurrecció de Nostre
Senyor. Però tot això s'acaba avui, estimats fidels.
Perquè ha arribat el moment de la veritat. Ha arribat
el nostre moment!*

La multitud torna a cridar. Molt més que abans. Ara
xiscla, s'esgargamella, udola.

El nostre moment!

El rostre de l'ardiaca Ferrand Martínez s'encén. Els
ulls li espurnegen. El front i les temples són plens de
degotalls de suor. Els narius se li eixamplen. Algunes
llàgrimes li llisquen galtes avall. Llàgrimes d'emoció in-
contenible pel crit unànime dels seus fidels. Llàgrimes
d'esperança pel que el seu cap imagina que està a punt
de succeir. I, aleshores, els llavis s'ajunten amb força, les
mandíbules s'obren de dalt a baix, un doll d'aire que els
seus pulmons disparen li travessa la gola, la boca s'obre
de cop i sorgeix, com un tro, eixordador, el crit defini-
tiu.

MORT...

Als jueus.

...ALS HERETGES!

En David ha entreobert la porta de la sinagoga i veu,
de lluny, els punts de llum de les torxes que s'acosten
i el murmuri cada cop més present de la multitud.
Malauradament, ho entén.

Venen per nosaltres.

S'ho ha dit a ell mateix, per obligar-se a reaccionar.

Tanca la porta i els seus ulls busquen, desesperats, algun travesser de fusta, un instrument, un tros de pedra, el que sigui que pugui bloquejar la porta.

La Judith acaba de fer la setena volta a l'Isaac i mira de reüll el seu germà, un instant. Què hi fa, apartat de tothom, a la porta, amb la mirada ara a terra, ara als costats, ara al sostre, a qualsevol lloc excepte on hauria de tenir-la: en ella i el mur de protecció que acaba de completar a l'entorn de qui ell ara també haurà de considerar germà, el bell Isaac? Un pensament fugaç li ve al cap. Una foguera. Quan eren petits, el seu germà, que sempre li deia que l'estimava, no la va deixar jugar mai amb una joguina de fusta que a ella li agradava molt. Ara, anys més tard, era el padrí de les seves noces i alguna cosa que passava a fora dels murs del temple el preocupava més que no pas la signatura amb què havia de segellar l'amor de l'Isaac i d'ella. Què busca? Què hi fa, lluny de la resta? Per què sembla que vulgui fugir del temple? Potser en David ho sabia. I es reservava per aquell moment. La seva venjança: espatllar la seva felicitat. La Judith va ser qui va llençar d'amagat la seva preciosa joguina a la foguera.

Tot això serà una immensa foguera d'aquí a uns instants, pensa en David, just al mateix moment.

La imatge del foc uneix germà i germana. En un instant tan breu com intens. Les flames gairebé es poden veure a les pupil·les de tots dos, sorgint de la profunditat dels pensaments. El foc innocent d'un passat encara present i el foc terrible d'un futur que malauradament també ho és. Present.

Remordiment i terror.

La Judith fa esforços per no deixar que la ràbia enterboleixi la joia del moment. Amb solemnitat, s'atura a la dreta de qui està a punt d'esdevenir el seu estimat espòs.

El rabí mostra dues copes. L'Isaac n'agafa una i beu un bon glop de vi. La dona a la Judith i ella fa el mateix. El rabí pronuncia una última benedicció, mira el nuvi i assenteix. L'Isaac ho entén de seguida: cal treure l'anell d'or i ensenyar-lo als pares i als testimonis. Ho fa. Els pares de la Judith contemplen embadalits la insígnia que ha de consagrar el matrimoni. Els pares d'ell també ho fan. Tots quatre mouen el cap en senyal d'aprovació. L'oncle Yosef Haddad, germà del pare, primer testimoni, també fa que sí amb el cap, solemnement. Però quan l'Isaac fa per mostrar-lo al segon testimoni, troba un forat. No hi és. L'Isaac el busca amb la mirada i ha de fer mitja volta fins que els seus ulls el troben, a l'altre extrem del temple. Tothom es gira i mira en David Peres, que ara repenja tota l'esquena a la porta amb els braços oberts, com si amb el seu cos n'hi hagués prou per barrar al pas a la turba que ell pressent o s'imagina que s'acosta al temple. Per sort, ningú, a dins, no pot sentir cap de les paraules de l'ardiac i dels seus fanàtics seguidors a l'altre extrem del carrer.

Cap a la sinagoga! Mort als infidels!

Encara no! Atureu-vos! Abans entrem a les cases dels lladres usurers i recuperem el que sempre havia sigut nostre! Aprofitem que ara es troben tots resant les seves oracions impies al temple i quan totes les riqueses

hagin tornat a les nostres mans i la llum del sol ja no illumini el cel, aleshores, sí: apleguem totes les forces per destruir i cremar el recinte dels heretges! I recordeu: sou soldats, soldats de la Benaurada Verge Maria, Mare de l'Església, de Nostre Senyor Jesucrist, que va vessar la seva sang per a la nostra salvació mentre ells l'assassinaven. No us deixeu impressionar si la sang vessada és vermella com la nostra. Si els xiscles de les dones, dels vells i dels infants sonen com els vostres. És tan sols un estratagema del diable per fer-vos dubtar! Buideu els cofres, busqueu sota les rajoles, aixequeu el doble fons dels armaris i remeneu els calaixos. El jueu sempre amaga molt bé el seu tresor per adorar-lo quan ningú no el veu, perquè és el seu únic déu veritable. Desposseïm-lo dels béns de la usura i del robatori. El Déu de l'Evangelí és amb nosaltres!

La multitud crida i se separen en grups de quatre, set, deu cristians, pels carrers estrets. Empenyen les portes de les cases a cops de peu, de colze i d'espatlla. Algunes resisteixen l'envestida, les més nobles, perquè estan proveïdes de tanques, panys i forrellats de ferro gruixuts. Però les cases més humils s'obren al quart o cinquè cop. Sobretot quan els grups s'organitzen i un dels cristians, a cada grup, dirigeix l'atac amb precisió. La cridòria confusa deixa pas a exclamacions i ordres marcial.

No feu força debades! Respireu! Ajunteu-vos! Aferreu bé l'estaca! Els més forçuts al darrere, vosaltres als costats, tu orienta la punta al bell mig de la junta. Quan digui tres, empenyem amb decisió, amb tota l'ànima. Entesos? Una, dues...

El primer esclafit provoca que bandades d'ocells a molts metres a la rodona alcin el vol com empesos per una onada invisible que s'expandeix, una explosió sense foc, en cercle.

Li cal fugir sense cap objectiu precís. Allunyar-se d'on es troba. Bat les ales ben fort. La mort la ronda. Piula però no vol piular. Els seus ulls foscos no arriben a veure què succeeix, però l'instint li dicta la ruta. El camí de la supervivència. No ha de volar en cercles. Ha de superar la temptació de tornar al niu. Tota sola. N'ha sortit fa estona, amb la bandada. Continua batent les ales sense rumb fix. Confia que tots els seus li venen al darrere. I que trobarà les seves cries, i aleshores tornaran al niu. No ha d'acotar el cap. No ha de dirigir els ulls cap avall. Els sorolls, cops, esgarips, crits i destrosses comencen a quedar enrere i això la tranquil·litza. No nota cap dels seus a prop. No podrà continuar. Plega les ales. Aterra gairebé en picat damunt d'una pedra llisa, encara no ran de terra, per tenir una visió prou general i tornar a emprendre la fugida si els cops persisteixen. Es gira fent petits bots amb les potes i amb el cor encongit, per comprovar si l'han seguit. Ho desitja. Està sola. Bé, no del tot. Sola de les seves criatures. Però no sola de la vida. Algú la mira. Un ésser gros d'aquells que no volen i que a vegades li fan por. Però ara no l'espanta perquè sent que l'altre està tant o fins i tot més espantat que ella. ¿Potser també fuig i s'ha aturat aquí per esperar tots els seus i les seves cries abans d'emprendre la fugida?

En David Peres reconeix en la mirada fosca de la merla una por pràcticament idèntica a la seva. Fa uns instants, sota el lllindar de la porta encara tancada, ha notat el reclam, la mirada fixa de tota la família, totes dues famílies, la seva, els Peres, i la dels Haddad, al fons de la sinagoga, voltant la huppà. Gairebé cent ulls clavats en els seus. Com una corda tensa a punt de trencar-se. El seu futur cunyat Isaac, amb l'anell d'or a la mà, encara mantenia estirats els braços cap a ell, a distància, gairebé implorant que s'hi acostés per aprovar l'aliança. La cerimònia no podia continuar sense el consentiment del testimoni més estimat. Però en David, en comptes d'acostar-s'hi, ha girat l'esquena i ha obert la porta del temple, inquiet perquè el soroll de la cridòria dels cristians, contràriament al que ell s'esperava, havia minvat. O, més exactament, es perdia. O s'allunyava. I ha estat aleshores que ha sentit una presència a l'altra banda del carrer, damunt seu, a la cornisa de la casa del davant. Ha alçat el cap i la seva mirada ha trobat la mirada negra i perplexa de la merla. Ha vist que l'ocell té por. Busca algú? Mira endavant. Ella pot fugir. Cel enllà. Damunt la barbàrie. I ells? Com podran escapar tots ells des de terra? Dins, entre les pedres? No havia sentit mai fins ara un desig tan poderós de volar. Però els xiscles no s'acosten. Els cops sonen cada vegada més lluny. Han decidit no profanar el seu temple sagrat? O potser fan temps i esperen el millor moment? ¿Tal vegada passarà tot just després que el petit dels Haddad, el seu estimat amic, haurà llegit la quetubà a la germana estimada? El mira des del fons. Pobre Isaac. No només ell.

També el pare i la mare. I tota la resta. Els parents de totes dues famílies. Avui reunits per glorificar la unió solemne. Tothom mira en David amb un esguard interrogatiu. Innocent. Res a veure amb la foscor de la mirada de la merla. Què ha de fer, ell?

En David té mig cos al carreró i mig dins el temple. La merla deixa de mirar-lo i alça el vol en direcció contrària de la que ha arribat. Potser torna al niu que ha abandonat. Ell decideix fer el mateix. Es gira, tanca la porta de la sinagoga darrere seu. Contempla la huppà. Els ulls de la seva germana tornen a somriure.

L'Isaac inspira i clava els ulls en els del seu amic. Després, gairebé de manera automàtica, aixeca el cap i mira la porta. I torna a mirar en David amb un munt de pensaments confusos que ha de frenar perquè no li arribin als llavis. Què l'inquietava? Què hi feia, tanta estona a fora? Per què es resisteix tant a donar-los l'aprovació al matrimoni? Hi ha alguna cosa que li impedeix ser el seu cunyat? No s'acostarà mai per beneir l'anell?

Com si copsés els pensaments de l'Isaac, en David camina uns passos cap a l'altar, mira l'anell a la mà oberta de l'amic i assenteix solemnement. S'esforça per somriure, per intentar de dissimular l'angoixa. Per sort, els aldarulls semblen haver acabat. Per sempre?

Tant de bo!

Ho pensa tan fort que ho ha pronunciat sense voler. O perquè ho desitja amb totes les seves forces. L'Isaac somriu alleujat a en David, agafa l'anell amb el polze i l'índex de l'altra mà, es gira i amb la mà buida acarona tendrament el braç dret de la Judith per sota del colze.

Deixa lliscar la mà, tot acaronent-li la seda de la màniga, fins que els dits de totes dues mans es troben. L'Isaac mira la Judith i es veu reflectit en les seves pupil·les. Ella també en les d'ell. L'Isaac somriu i introdueix, amb una estranya barreja de suavitat i fermesa, l'anell al dit anular de la mà de la Judith, ara sí, la seva dona.

Amb aquest anell em consagro a tu segons les lleis de Moisès i d'Israel.

Ella té llàgrimes als ulls. Ell se'n separa fent tan sols una passa enrere. Desplega el petit pergamí que duia a la mà esquerra i es disposa a llegir, sense presses, el contracte matrimonial amb els drets i deures, el detall del dot que la família Peres hi aporta, la compensació monetària que l'Isaac atorgarà a la Judith en cas de divorci i els béns mobles, immobles i resta de pertinences que a partir d'ara compartiran. Tot seguit, l'Isaac firma el document. Els testimonis s'acosten i escriuen, un a un, al peu del pergamí, la pròpia signatura. L'últim de fer-ho serà el germà de l'esposa, el valedor més estimat: en David. Després d'un instant de vacil·lació en què la mirada se li escapa involuntàriament cap a la porta i es pregunta per què continuar amb aquella absurda cerimònia quan són a les portes de la desaparició i si no seria millor que la seva estimada Judith morís sense haver de patir la primera escomesa de l'amor conjugal, una mà l'agafa per l'espatlla i la hi prem amb força. La mirada amoïnada i severa de la Judith l'aparta dels seus pensaments. En David agafa la ploma, encara xopa de la tinta del testimoni anterior i signa la quetubà. El rabí li allarga l'altra copa. En David, amb la copa a la mà,

recita de memòria la Xeva Berakhot. Les set benediccions. Vol que la veu li soni forta. No sap si ho aconseguirà. Els seus pensaments continuen a fora. La por del que pot arribar de més enllà de la porta no l'ha de fer trontollar. Inspira.

Beneït siguis, Adonai, Déu nostre, rei de l'Univers, creador de la vinya. Beneït siguis, Adonai, Déu nostre, rei de l'Univers, que vas crear totes les coses. Beneït siguis, Adonai, Déu nostre... creador de l'ésser humà. Beneït siguis, Adonai... tu que creares l'home a imatge i semblança teves i per a la perpetuació de l'espècie. Beneït siguis... creador de l'home i de la dona, que permetes que la ciutat deserta es reuneixi joiosa amb els seus fills i Sion en gaudeixi. Ben... que permetes que la parella sigui feliç com feres temps enrere amb la teva Creació al Jardí de l'Edèn. B... que creares el gaudi i la joia del nuvi i de la núvia, plaer i goig, amor i germanor, pau i amistat.

En David ha arribat al final de les benediccions amb la veu prima i tremolosa. Però ha arribat al final. Beu vi i torna la copa al rabí. La Judith sospira i totes dues famílies murmuren paraules i exclamacions de joia. Mentre el rabí agafa l'altra copa i ofereix vi per segona vegada als esposos, en David no pot evitar-ho: aprofita que els Peres i els Haddad s'abracen, aixequen la veu i mostren l'alegria del solemne lligam de totes dues famílies per esmunyir-se altra vegada cap a la porta. Tem que la cridòria no atregui els fanàtics que fa una estona semblaven allunyar-se. Dubta si tornar a obrir els batents, per por de trobar algun cristià silenciós, o més d'un, al

darrere, al carrer, disposat a profanar el temple i a iniciar l'atac. Però la temptació de mirar a l'exterior és més forta que la por. Entreobre. Sent sorolls confusos, de lluny. Veu resplendor de torxes i algun núvol de fum gris al cel, que ja és gairebé negre. Però ni sent, ni veu cap presència propera. Un soroll de trencadissa, darrere seu, i un altre crit de joia dels familiars el fan sobresaltar-se. És la copa de vidre que l'Isaac acaba de trepitjar i fer miques i les mostres de goig col·lectiu que rubriquen l'acabament de la cerimònia.

Mazal tov!

Ara, el seu cunyat Isaac i la seva germana es retiraran per consumir carnalment la sagrada unió. Mentre la resta de la família beuran i ho festejaran amb un gran àpat...

La Judith s'acosta a en David, el mira inquieta, amb ganes de parlar-hi, però no pot fer-ho. Per què el seu germà té aquest aspecte tan seriós i poc festiu? S'ha proposat amargar-li el millor dia de la seva vida? Ell, que l'Isaac i sobretot ella havien triat per padrí, protector, guardià del seu jurament i contracte? Així li ho pagava?

La seva estimada germana no li diu res, però en David endevina què pensa.

Ella, que l'estima tant.

Això és perquè l'estima tant. No li ho pot dir amb paraules, però pressent que el dia d'avui podria ser l'últim dia feliç de les vides de tots ells, de les dues famílies que allí s'uneixen. Per això el seu rostre i el seu silenci. El seu dolor.

Instants de mutisme entre germà i germana. Mal-

grat la cridòria de la resta. L'Isaac s'hi acosta. Passa un braç damunt les espatlles de la seva esposa. Somriu al seu cunyat David, ignorant completament la seva pesantor, la por, el recel. Un cop de cap còmplice, una mirada múrria. Els llavis s'entreobren.

Anem, Judith, esposa meva.

No. No ho han de fer. Que no ho facin. Estimada germana, valdria més que...

El prec mut d'en David no arriba a la ment de cap dels dos. Algú obre de bat a bat les portes de la sinagoga i el nuvi i la núvia avancen cap al carrer agafats de la mà, somrient. En David reacciona de seguida i els avança, convençut que una colla de cristians els espera tot just sortir per degollar-los.

Però no. El carrer és buit. Totes dues famílies surten i fan una mena de passadís al nuvi i a la núvia mentre criden i els desitgen amor i llarga vida.

Llarga vida.

Tant de bo.

En David torna a dir en veu alta el seu anhel. Ara és al carrer i mira a banda i banda. Pot ser que els cristians s'hi hagin repensat i tornat a casa seva? O continuen amagats en racons foscos a l'espera del millor moment? Tots els familiars es dirigeixen a la preciosa casa dels Peres, en una cambra de la qual la Judith i l'Isaac gaudiran dels seus cossos i on aviat començarà la gran festa que durarà ben bé fins a l'albada. Només ell gosa caminar en direcció contrària, tot sol, cap a la Puerta de la Carne, on fa ben poca estona s'estava tota la multitud al voltant de l'ardiacà exaltat. No es veu ni se sent ningú.

On són? Potser s'ha equivocat i ha confós una colla de borratxos amb el que ell s'esperava que seria la fi de...

David! La festa no començarà sense el padrí que els nuvis han triat!

Li sembla veure una llueur de torxes uns carrers més enllà. Hi aniria. Per comprovar definitivament que no són els cristians. Però el to de la veu del seu pare és massa seriós. Com el seu posat, esperant, reclamant-lo. L'home ha quedat tot sol, a baix al carrer, amb mig cos girat cap a ell, a l'aguait, gairebé clavat, amb una torxa a la mà. Podria ser un cristià a punt d'escometre'l, si no fos pels serrells del tallit que li sobresurten de la cintura. El mira i no sap què dir. Pensa que desobeir el pare no hauria de ser punit pels manaments de Moisès si la desobediència comporta la supervivència de la família, la seva família. La seva estirp. La seva raça. En David fa l'esforç d'esborrar aquell pensament rebel, es gira i camina capcot cap al seu pare. Quan arriba al seu costat, el pare agafa el fill per les espatlles, amb afecte sincer.

Sé què t'amoïna, David. Però no hi podem fer res. A mi també m'agradaria que el dia més feliç de la vida de ta germana i un dels més feliços de les nostres vides no es veiés enterbolit per gentils i cristians violents que volten pels nostres carrers amb ànim de mofa, per escarnir-nos...

Si fossin només ànims de mofa o d'escarni, pare. He sentit sorolls allí, i també a aquella banda. On hi ha la casa del nostre cosí i del vell ferrer Abraham i fins dels nostres nous familiars, els Haddad, i la d'en Samuel, oncle de l'Isaac, el millor fuster de la ciutat. Potser els

fanàtics han aprofitat que tots plegats són amb nosaltres a les noces per entrar a les cases i apropiar-se dels nostres béns, les nostres relíquies, els nostres records. Sorolls, esclafits i fum de torxes i xiscles.

El que hagi de ser, serà.

Com podeu resignar-vos? No teniu sang dins les venes?

No és resignació. Avui no és dia per a la revenja. Ni per a la ira. És un dia per celebrar l'amor. I la unió de dues famílies. Els Haddad i la nostra, els Peres. Dues bones famílies que sempre han vetllat per la pau, la concòrdia, l'amistat. No només la pròpia. També la dels nostres veïns, més enllà de les creences. Cristians, musulms, gentils. Ningú no ens ha de fer mal quan nosaltres no fem mal a ningú. Això és l'únic que ens cal pensar, en aquest moment. Tota la resta: la por, la malfiança, la legítima defensa envers la injustícia de la burla i de l'atac, cal deixar-ho per demà. Anem a casa. La teva mare no estarà tranquil·la fins que no t'hi vegi. L'únic que importa ara és la felicitat de la Judith.

Com podeu ser tan ingenu?

En David no gosa dir això al seu pare, però li ho intenta transmetre amb la mirada. El seu cos es resisteix a continuar carrer avall, però la mà del pare a la seva espatlla exerceix una pressió decidida i els dits fins i tot li engrapen un bon tros de carn del clatell i l'empenyen en la direcció contrària a la qual voldria anar, com si aquella pressió li recordés el principal manament.

Obeiràs el pare.

Ha jurat solemnement, però torna a pensar que hi ha moments en què obeir la llei divina ens pot empènyer a la pèrdua, a l'absència de vida. ¿No caldria afegir a les lleis divines, doncs, la possibilitat eventual de desobeir-ne o d'ignorar-ne una quan aquesta atempta contra el bé més preuat: la mateixa existència?

Pare i fill arriben a la casa on tota la resta de convidats ocupen les estances principals i sobretot el bonic pati de tarongers, il·luminat per la gran menorà i petites llànties disseminades per tot els racons i cornises. Uns parents de la núvia han començat a tocar i a cantar, a l'espera que els nuvis surtin de la cambra.

Pare, deixeu-me la clau de la porta gran. M'agradaria que quedés ben tancada mentre celebrem la festa.

Amb tothom a dins? Els veïns hi són convidats. Ho saben. Vindrà més gent que no era a la sinagoga. I serà benvinguda. Avui és un dia per obrir les portes, no per tancar-les.

En David gosa agafar les mans del pare i les ajunta i prem amb les seves, en una mena de prec a quatre mans. En David sap que el seu pare duu sempre la clau penjada al coll, oculta sota la roba. Li mira el pit, com si amb l'esguard pogués travessar-li la indumentària. El pare es desfà de les mans del fill i fica els dits dins de la camisa. De seguida troba la cinta de seda, l'estira amb el polze i la clau de ferro negra i gruixuda surt pel coll i queda penjant davant dels ulls d'en David. Amb totes dues mans, el fill l'agafa, l'aixeca i la desprèn del coll del seu pare.

La clau que obre una casa o un cofre val tant com el que contenen. Si un cofre guarda la riquesa de la fa-

*mília, una casa guarda la família mateixa, que és la
riquesa més gran.*

La protegiré amb la meva vida.

Però no hi arriben a temps. Quan en David es gira per tancar el pany amb la clau, es troba un grup de cinc cristians proveïts de torxes i bastons disposats a entrar. En David es guarda ràpidament la clau a l'esquena, a la cintura, i es queda quiet, guaitant als ulls, un per un, el grup d'homes suats, esbufegant, amb els ulls vermells, potser a conseqüència de saqueigs i baralles prèvies, o del vi que han pres a les tavernes. O de totes dues coses. El pare d'en David recula sense deixar de mirar els homes que, de moment, es mantenen sota el llindar de la porta i no gosen entrar dins la casa. En David li fa un gest amb la mà a l'esquena, després d'haver ocultat la clau rere el cinturó dels calçons, per fer entendre al pare que val més que es retiri, que avisi els convidats que pugin a les estances i busquin una sortida per la porta de darrere del pati o fins i tot per la teulada. Però el pare no entén el gest i es queda aturat a distància, sense saber reaccionar. Mentre se senten crits confusos que s'acosten per darrere dels cinc homes excitats i amarats de suor, en David valora la possibilitat d'agafar un tauló que està repenjat a la paret, a poca distància de la porta, aferrar-lo amb totes dues mans en horitzontal, paral·lel a terra, córrer enfollit cap a la porta, provar d'empentar-los tots cinc per sorpresa per apartar-los, encara que només sigui dues passes enrere, treure ràpidament la clau de darrere els pantalons, tancar el pany i passar el forrellat i fins i tot travar la porta amb el mateix tauló i algun altre moble pesant.

Ell pot vèncer cinc embriacs, n'està convençut. Però quan fa el gest per agafar el tauló, els murmuris del carrer s'han tornat crits, els cinc homes s'aparten i apareix una mena de frare corpulent i malgirbat seguit per, pel cap baix, quaranta o cinquanta exaltats més, també amb garrots i fins i tot alguns amb espasa. Les paraules de l'home encaputxat, que llueix una enorme creu d'or al pit que guspireja sota les flames de les torxes, i els crits d'entusiasme gairebé orgiàstic que genera al seu voltant, arriben ara nítidament a les orelles d'en David i també del seu pare, que s'ha afanyat, tanmateix, a córrer la cortina que els separa de la resta de convidats, darrere seu, dins la casa, com si aquell tros de roba fràgil pogués fer d'escut a les atrocitats grandiloqüents i insultants que ressonen i s'amplifiquen amb l'eco de l'estança.

Netegem la immundícia demoníaca i putrefacta que fa una estona s'amagava al temple dels impius i que ens ha robat dia rere dia el nostre pa i la nostra sal! Unim les nostres forces contra els assassins de Nostre Senyor Jesucrist, únic Déu veritable i amo de totes les coses!

En David agafa veloç el tauló no com una possible barrera sinó directament com una arma defensiva i mentre en Ferrand Martínez atia els seus seguidors amb crits de mort,

...als infidels! ...als traïdors! ...als assassins!

ell es gira cap al seu pare i murmura entre dents:

Aviseu l'Isaac i la resta de joves que ajudin les dones, els vells i els infants a sortir per la petita porta de darrere del pati i, si cal, per la teulada...

Que Déu ens ajudi!

De quina banda és Déu, pare?

Això pensa fugaçment en David mentre torna a girar-se cap a la munió d'homes que ovacionen l'ardiaca i que es donen forces per travessar del tot la frontera invisible que separa la casa dels Peres del carrer atapeït de crits, de foc i de suor dels fanàtics. El pare, tremolós, desapareix darrere la cortina mentre en David s'encara al frare iracund i crida amb totes les seves forces, per fer temps i facilitar la fugida dels seus.

A dins casa nostra no hi ha cap assassí! Podeu jurar el mateix, vós i els que sou al carrer?!

Que potser no sou descendents de qui va matar Jesucrist? Dueu sang d'assassins, doncs. A més, la usura és un crim que condemnen les Sagrades Escripures. Si un dels teus germans cau en la misèria, assisteix-lo perquè pugui viure a casa teva. No li exigeixis interessos. Demostra així que reverencies el teu Déu.

Si un dels teus germans... israelites! Citeu bé les vostres Escripures, també. Usura entre germans. Amb vós, és préstec. Legal. Vós no sou germans nostres... Vau decidir adorar un fals profeta i creure que Déu podia reincarnar-se en un home nascut d'una dona suposadament pura. Qui, amb una mica de seny...?

Blasfèmia!

En David no entén com ha pogut pronunciar aquestes paraules, tot sol, davant la multitud de devots fanàtics de Jesús. Potser per l'arrogància que sobtadament assalta el que ja no té res a perdre. El combat contra la indignitat del moment final. O potser un intent de debat, servint-se d'arguments lògics, incontestables, amb el cap de tots

ells, aquell home terrible amb veu de tro i ulls desencai-
xats que ara té ben bé a dos pams i del qual rep com una
plantofada a la cara l'alè calent i fètid. I en David aguan-
ta, palplantat, lleugerament desafiant, fent temps perquè
el seu pare compleixi amb diligència i cura els seus prec-
s. S'imagina els familiars més vells escapant per la porta
que duu al carreró fosc i mig amagat del darrere, amb
l'esperança que cap fanàtic assassí no n'hagi descobert
l'existència i s'hi esperi per degollar-los. I s'imagina els
més joves, sobretot la seva germana i el seu cunyat Isaac,
pujant per l'arbre del fons del pati fins al primer pis i
després reptant per la cornisa fins a la teulada, i saltant
des d'allà a la casa dels veïns, uns cristians vells que no
els han menyspreat mai, ans al contrari, i des d'allà, sal-
tant fins quatre cases més enllà, fins a la llar dels Haddad,
on poden arreplegar alguns béns i diners —si els fanàtics
no l'han saquejada abans— i emprendre el camí de la
fugida cap a altres terres menys hostils amb els de la seva
estirp. S'imagina tot això per combatre la por. Nota una
presència darrere seu i torna a ser el seu pare, seguit de
quatre homes encara més vells que ell: en Samuel Had-
dad, el gran fuster i oncle de l'Isaac; l'Abraham, el ferrer
i cosí segon de la mare; el rabí que ha oficiat les noces, i
el germà petit del seu avi i padrí seu, de nom idèntic,
David Peres, un bon home, esquifit i tremolós, que se
sosté dret tan sols gràcies al seu bastó. El pare se li acosta
i li parla a cau d'orella.

*Han començat a fugir per les estances de darrere del
pati. Ves amb ells, David, mentre ens quedem nos-
altres a enraonar amb aquesta gent.*

Aquesta gent no enraona, pare. Només ataca.

En David observa la multitud de cristians que esperen un senyal de l'ardiaca per entrar a casa dels Peres i els cinc vells que pretenen aturar-los. Esclataria a riure si hagués vist la situació des de fora o si algú la hi hagués explicat. O si aquella merla de mirada profunda els observava ara des de dalt. Cinquanta homes o més, gairebé tots cepats i joves, contra sis de més aviat escanyolits i, tret d'ell, ancians que qualsevol podria tombar amb una simple manotada.

David contra Goliat. Som-hi.

En David té intenció d'encarar-se encara més a en Ferrand Martínez. Tot just n'insinua el gest, el seu pare l'agafa per sorpresa d'un braç, estira amb força i l'obliga a recular un parell de passos. És vell i prim, però encara conserva un bri del braó que de jove el va fer guanyar més d'una baralla amb homes més robustos que ell. Busca l'orella del seu fill per xiuxiuejar-hi amb determinació:

La de la casa ja la tens, i aquesta...

Aixeca el puny tancat a l'alçada del mentó d'en David i obre els dits, no del tot, i sense separar-los. Dins la mà, en David hi veu una petita clau platejada amb una cinta de vellut nuada al forat del cap.

...és la del cofre. L'he tret de l'amagatall. L'he donat a la teva germana. Agafa'n la clau i fuig tu també.

No, pare. Em quedo amb vós.

David, no m'has entès?

Tant me fan els vostres prec.

No és cap prec. És una ordre. Vols que tota la nostra família desaparegui avui?

Què penseu fer?

No n'has de fer res.

El pare agafa la mà dreta d'en David, hi deixa caure la cinta amb la petita clau, la tanca plegant-hi els dits al damunt i l'encercla amb les seves mans. El mira fixament als ulls. Qui sap si per última vegada. Amb fredor inexpressiva. No hi ha temps per a cap mena de sentiment. Només per estrènyer amb totes dues mans el puny tancat del seu fill, que ara conté una mica de futur per a la seva estirp. Amb una força que neix no només de la pell i dels músculs. Ve de més endins. De molt endins. I d'abans. De molt abans. I de lluny. I en David, aleshores, ho entén. En poc menys d'un instant. Ha de fer cas al seu pare. Belluga el cap, amb un gest afirmatiu, concís però solemne. Voldria abraçar-lo, però ni tan sols es pren la molèstia d'intentar-ho. Surt corrents entre els altres quatre ancians, que de seguida cobreixen amb el cos, si l'un escanyolit l'altre encara més, la fugida.

Els crits de protesta d'algun cristià...

S'escapa, el jueu jove s'escapa!

...són apagats per la mà alçada de l'ardiaca Martínez. Tot seguit, aquest fa un pas cap al pare d'en David, que ha ocupat el lloc del fill en el cara a cara amb el fanàtic.

Renuncieu a l'heretgia, adopteu un nom cristià, bategeu-vos sota la fe veritable, beseu la Santa Creu, adoreu Jesucrist i la Mare de Déu, deixeu de mofar-vos del misteri de la Santíssima Trinitat i aleshores compartirem els béns que la vostra família ens ha anat robant des de fa segles!

En David sent les paraules de l'ardiaca darrere seu

mentre s'enfila per l'arbre del fons del pati fins ben bé la teulada de la casa. Les sent perquè el frare les pronuncia a crits, que ressonen i s'amplifiquen per tots els racons. Hauria de tornar enrere, però el record de la pressió dels dits del pare a les seves mans el fa continuar reptant pel mur i després caminar a quatre grapes damunt el terrat de la casa dels veïns.

David! Soc aquí!

Des de la foscor, la veu de la Judith el reclama. Ell s'hi acosta i la troba arraulida, en un racó del terrat buit, aferrant-se a la cornisa amb una mà i amb l'altra a la falda, protegint, amagant alguna cosa sota la roba.

Ajup-te, que no et vegin.

On són els altres? On és l'Isaac?

Han fugit per allí cap a la casa dels seus pares. Els cristians encara no hi han entrat i volen intentar salvar tot el que puguin. La mare, els oncles i els cosins són amb ells.

T'ha deixat tota sola?

No. Soc jo que no he volgut continuar. Fins que no arribessis tu. Vine amb nosaltres. Ens esperen. Sé com arribar des d'aquí a la casa dels Haddad. L'Isaac m'ha ensenyat el camí. Per la foscor.

Un moment. Deixarem el pare...?

La Judith no vol mirar enrere. Ha deixat anar la mà de la cornisa per protegir encara més el cofre, que el seu pare li ha donat amb presses tot just fa uns minuts i que embolica amb una part del vel negre i del vestit de núvia. Enretira una part de la roba i el mostra al germà.